

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izbajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserter) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 13. decembra 1901.

Politični oddelek.

Naše vseučilišče v državnem zboru.

Končno je prišlo v državnem zboru vendar do razprave o nujnem predlogu glede ustanovitve jugoslovanskega vseučilišča. Vse javno mnenje na Slovenskem je od te razprave pričakovalo velicega če tudi samo moralnega uspeha a namesto tega je čakalo prav za prav le bridko razočaranje.

Mi smo že pred to razpravo določno izrekli, da niti od Nemcev niti od vlade ne smemo ničesar pričakovati, ker niti Nemci niti vlada niso še nikoli in nobenemu slovanskemu narodu ničesar dali, če niso bili v to prisiljeni. Tudi pri tej razpravi se je očitno pokazalo, da niti vlada niti Nemci ne mislijo ne za las odjenjati v vseučiliškem vprašanju in da Slovenci nimamo prav nobenega upanja na uspeh, ako se ne poprimemo najostrejšega orožja.

Nemška ošabnost se je pri ti razpravi pokazala v vsi nagoti. Nemci so govorili o našem kulturnem zahtevanju s takim zaničevanjem in s takim sovraštvom, da mora to tudi najmiroljubnejšega človeka navdati z gnevom. Povsod drugod bi bila taka zasramovanja razvnela demonstracije, pri nas pa se nihče ni zmenil za ta krvava žaljenja, kakor bi bilo samo ob sebi umevno, da se o nas govori samo s prezirom. Seveda je tu upoštevati, da smatra javno mnenje dr. Šusteršičevo osebo za glavni vzrok teh žaljenj vsega slovenskega naroda.

Kakor smo že rekli, je bil vsakdo pripravljen na to, da nujni predlog glede vseučilišča ne dobi dvetretjinske večine. Slovenci smo prvič stopili s takim predlogom pred zbornico in je več kakor naravno, da nismo računali, da koj prvič zmagamo. Računali pa smo z vso zanesljivostjo, da se pri ti priliki dejanski izkaže tolikrat povdarjana slovanska solidarnost vsaj v kulturnih vprašanjih. Nam se je zdelo to kot ob sebi umljivo. Kakor

so naši poslanci v vseh kulturnih zadevah vedno in povsod podpirali vse druge slovanske poslance, tako smo pričakovali, da bodo tudi drugi slovanski poslanci podpirali nas. To se je le deloma izpolnilo in v tem tiči tisto bridko razočaranje, katero smo prej omenili.

Poljaki so naravnost glasovali proti nujnosti stavljenega predloga, dasi so lahko na prstih prešteli, da zanj ni dobiti dvetretjinske večine in da bi torej nujnost ne obveljala, tudi če bi poljski poslanci zanj glasovali. In vendar so se dvignili zoper našo strogo kulturno zahtevo in tako Nemcem pomagali do velike zmage. To je naravnost sramotno, toliko bolj, ker so slovenski državni poslanci vedno s čudovitim samozatajevanjem podpirali Poljake, tudi tedaj, kadar jih je srce krvavelo. Viteška šlahta se je izkazala v vsem svojem neviteškem egoizmu in morda pride še čas, ko se bo za to kesala.

Da tudi o Hrvatih se mora odkrito povedati, da se niso obnašali tako, kakor je bilo pričakovati. Že ko je Ploj sprožil misel, naj se predlaga ustanovitev jugoslovanskega vseučilišča v Ljubljani, so se Hrvatje temu uprli in predlagala se je vsled tega samo ustanovitev jugoslovanskega vseučilišča sploh, ne da bi se bilo imenovalo mesto, kje naj se ustanovi. Vrhu tega so na ta predlog Hrvatje obesili še svoj neaktuvelni predlog, da naj se pripozna reciprociteta zagrebškega vseučilišča in končno je še dr. Klaić, ki sicer samo po dijete na Dunaj hodi, pri razpravi govoril tako, da je zamogel Wolfhardt po vsi pravici izkoristiti njegove besede zoper stavljeni predlog.

Naravnost povemo: Hrvatje so se klaverno obnašali in v nekaterih slovenskih krogih je nevolja proti Hrvatom še veliko večja, kakor nevolja proti Poljakom, kajti Hrvatje so veljali za naše najzvestejše zaveznike, dočim se poljskim šlahčicem ni nikoli prav zaupalo.

Hrvatje so se postavili na stališče, da mora Zagreb biti tudi za Slovence kulturno središče. Vsak človek mora uvidevati, da je to v sedanjih razmerah in ne glede na to, da Zagreb še nima prav nobenih pogojev za to,

nemogoče, ker temu državnopravna ločitev stavlja skoro nepremagljive ovire. Tudi ko bi bili v Zagrebu dani vsi pogoji ni misliti, da prizna vlada popolno reciprociteto. Ali naj mi Slovenci ostanemo brez kulturnega središča, dokler ne doseže državnopravno jedinstvo. In to jedinstvo se še dolgo ne bo doseglo. Kdo pa prav za prav deluje na Hrvatskem za to jedinstvo? Kamor pogledamo, vidimo, da je vse v rokah Madjaronov in da dobiva madjaronstvo vedno več moci. Pri zadnjih deželno-zborskih volitvah so zastopniki državnopravnega jedinstva Slovencev in Hrvatov sramotno pogoreli. V ogrski delegaciji se še noben Hrvat ni oglasil, ne za to združenje, ne za združenje Bosne s Hrvatsko, mej tem ko so slovenski delegatje to idejo zvesto zastopali tudi tedaj, ko dalmatinskim narodnjakom to niti všeč ni bilo.

Hrvatje izgubljajo celo na Hrvatskem vedno več tal. Slavonija se vedno bolj germanizira in madjarizira. Zagreb je še danes desetkrat bolj nemški kakor Ljubljana in ni tam videti prav nič napredka, a da nima Hrvatska prav nič volje, kaj storiti za cislitvanske Hrvate, to svedoči Istra, za katero se nič ne stori. Slovenci se moramo pehati za hrvatstvo v Istri. Iz našega mesa je bila — če se smemo tako izraziti — izrezana hrvatska gimnazija v Pazinu, slovenski poslanci se morajo pehati za istrske Hrvate, ki še Laginjevega mandata niso znali ohraniti, zatirane tržaške Slovence se je upreglo, da hodijo v boj za Hrvate v Istri, dočim dalmatinski bratje zanje ničesar, absolutno ničesar ne store.

V očigled takemu žrtvovanju Slovencev za Hrvate je pač naravno, da se je na Kranjskem in na Štajerskem silno zamerilo postopanje Hrvatom. V danih okoliščinah, ko še dolgo ni upati na zjedinenje s Hrvatsko, je bila dolžnost Hrvatov, da so brezpogojno vstopili za jugoslovansko univerzo v Ljubljani, a te dolžnosti niso izpolnili.

Nič za to. Led je vendar, če ne razbit, pa vsaj nekoliko raztolčen in zdaj je treba delati naprej. Našim poslancem pa bodi postopanje Poljakov in Hrvatov v svarilo, da ne bodo več tlake delali „prijateljem“, ki nas sicer fruktificirajo, koder morejo, pa so tudi pripravljeni, nas vsak čas na cedilu pustiti.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Čedalje bolj se utrjuje nazor, da se v naši notranji politiki pripravlja večji preobrat. Vlada je začela najprej groziti z razpustom poslanske zbornice. Teh groženj ni nihče smatral za prav resne. Nazadnje je bil ministrski predsednik celo prisiljen izreči, da ne misli za sedaj na razpust, nego da želi ustavno vladati. Parlament je lepo mirno naprej deloval. Nikjer ni najmanjše obstrukcijske sapice. Kar naenkrat se je vladi zdelo potrebno, nastopiti z novo grožnjo. V torek je ministrski predsednik Körber v javni seji poslanske zbornice zagrozil z začasno odpravo ustave, torej z absolutizmom. Poslanski krogi nečejo tega prav verjeti, časopisje pa se s to novo grožnjo zelo obširno bavi. No, sedaj menda res še ni čas, pretresati vprašanje, če se upelje absolutizem, ali če se ne upelje. Dosti važno pa se nam zdi, za- beležiti glas dobro poučenega oficijozca. Ta meni, da je od-

prava ustave neizogibna. Parlament dela sicer nekam počasno, ali višjim krogom je vendar na poti. Višji krogi zahtevajo namreč, naj bi davkoplačevalci zopet globoko posegli v žep in šteli nove milijone za pomnožitev vojakov in za napravo novih kanonov. Višji krogi vedo, da državni zbor, ki še davka na vožne listke neče dovoliti, tudi teh milijonov ne dovoli in ker tudi nič upanja nimajo, da bi državni zbor odobril pogodbo z Ogrsko, se ga hočejo odkrižati. Ker pa seveda nočejo prevzeti odgovornost, jo skušajo natveziti parlamentu. V ta namen se vlada skoro več ne udeležuje parlamentovih sej. V ta namen dolži a po krivici parlament, da nič ne dela in v ta namen grozi vlada vsak čas z razpustom. Gotovo je, da je v tem marsikaj resničnega, tako da Körberjeve grožnje z razpustom ni tako bagatelizirati, kakor delajo nekateri.

Poslanska zbornica. — Minoli petek je poslanska zbornica razpravljala o predlogu zastran jugoslovanskega vseučilišča. O tej debati smo svoje mnenje povedali v današnjem članku. Izmej slovenskih poslancev so govorili dr. Šušteršič, ki se je sedaj novič prepričal, da je postal politično nemogoč, dr. Ferjančič in dr. Ploj. O teh govornikih moramo reči, da ni nobeden dosegel res velikega uspeha, dasi so vsi trije dobro govorili, dr. Šušteršič pa je naši bodoči univerzi še silno škodoval. V ponedeljek in v torek se je zbornica bavila z budgetnim provizorijem za prve tri mesece prihodnjega leta, pri kateri priliki je ministrski predsednik zagrozil z absolutizmom, kakor smo zgorej omenili. Zdaj se bavi zbornica z zakonskim načrtom o kmetskih zadrugah. Razprava o tem načrtu bo najbrž trajala več tednov, ker je nasvetovanih mnogo vsakovrstnih prememb.

Deželni zbori se skličejo koncem meseca decembra oziroma začetkom meseca januarja na prav kratko zasedovanje.

Deželnozborske volitve v Dalmaciji. — Mej stranko prava in hrvatsko narodno stranko se je naposled vendar doseglo sporazumljenje in je bil za volitve sklenjen mej njima kompromis.

Nova pravna pogajanja. — Vlada namerava v kratkem storiti nov poskus za spravo mej Čehi in mej Nemci in bo v to svrhu sklicala zastopnike vseh čeških in vseh nemških strank na posebne konference. Uspeha ni pričakovati. Vsenemci že sedaj odklanjajo vsako spravo.

Vojna v južni Afriki. — Vangleških listih čitati je vsakovrstnih bajk o vojni v južni Afriki. Četudi se Angleži še vedno hvalijo, da napredujejo, se vendar iz njihovih lastnih listov lahko posname, da je položaj zanje prav neugoden. Angleži priznavajo, da ima Botha še 16.000 mož pod zastavo, da so se v Oranje republiki in v Kaplandiji pojavile nove burske čete in da se Angležem ni posrečilo, ločiti burske oddelke, pač pa se hočejo Angleži sami zavarovati v svojih utrdbah se z železnimi mrežami. Angleži zvažajo zdaj na stotine konj v Afriko, kar priča, da se pripravljajo na nov odločilnejši udarec na Bure.

Nekoliko praktičnih trgovskih črtic.

(Dalje).

Prebrisani potnik pa hoče ali je včasih tudi primoran vsekako narediti malo kupčijo. Informira se o premoženjskih razmerah trgovca in po dobro dobljenih informacijah pošlje mu nekega dné čisto neznana firma račun nenaročenega in že po železnici odposlanega blaga.